

ՊԵՆՏԻՈՅ ՍՈՒԳԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՅՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօր թագաւորին աղետալի մահուան վրայ՝ որբացած Պենտիոյ ամբողջ աշխարհի խորին ցաւակցութեան հետ ընդունեցաւ մերն ալ. մարդասիրական զգացումէ աւելի երախտագիտութեան պարտք մ'էր այդ մեր կողմէն: Եւ արդարեւ, այն օրերէն երբ մեծ աղէտը ծանրօրէն հարուածեց մեզի հետ նաեւ Պենտիոյ, ան «Վշտակրութեան մէջ եղբայրացաւ մեզի և ըմբռնեց մեր դժնդակ ցաւերը», ինչպէս լաւ կը շեշտէր Հ. Ղեւոնդ Վ. Տայեան իր մէկ խմբագրականին մէջ (1922 Յունուար) ուսկից կ'ամփոփենք մեր այս տողերը:

Եւ ամէնէն առաջ թագաւոր և ժողովուրդ մեր կիլիկեան աղէտին մէջ իրենց ձայնը բարձրացուցին:

Այսօր փութաց հրահանգել իր ներկայացուցիչները որ Ազգաց Ընկերակցութեան մէջ Հայուն արդար դատը պաշտպանուի, ինչպէս յատուկ առաքելութեամբ Փարիզ զրկեց իր Նախարարը՝ տեսակցելու մեր դատին համար՝ Ֆրանսայի Նախարարապետին հետ:

Եւ երբ Պենտիոյ վենետիկեան հիւպատոս յանուն իր վեհափառին Ալիշանի «Սիսուան»ը (գաղղ.) կը խնդրէր, նոյն տարւոյն (1922) Միաբանութիւնս արքայազայել նուէրին կը միացնէր իր թախանձանքը Պետութեանց ուշադրութիւնն հրաւիրել տալու ի նպաստ կիլիկիոյ հայութեան:

Պենտ արքան կը փութար յայտնել իր համակրանքն և սէրը Ուխտիս և Ազգիս հանդէպ՝ պատգամաւորական նամակով մը զոր հոս կրկին կը ներկայացնենք, երբ դեռ թաց է ողբացեալին գեղեցիկան իր սիրելեաց արցունքով:

Ա.ՊԵՐ ԹԱԳԱՒՈՐ

CABINET DU ROI

Palais de Bruxelles, le 22 Juillet 1922

Mes Révérends Pères,

Le Roi a reçu la lettre que vous Lui avez adressée la 15 mai dernier, mais qui n'est arrivée à Bruxelles qu'il y a quelques jours seulement, pour Lui demander d'accepter l'ouvrage du Père Alishan que vous avez publié.

Mon Auguste Souverain a été extrêmement touché des termes de votre lettre qui traduisent la sympathie si profonde que vous avez pour la Belgique et charmé de recevoir le magnifique livre intitulé «Sissouan ou l'Arméno-Cilicie» que vous avez enfermé dans une reliure qui a fait l'admiration de Sa Majesté.

Le Roi, Qui connaît quelle haute mission se sont donnée les Pères Mékhitaristes de répandre la science dans le monde, m'a chargé d'avoir l'honneur de vous exprimer tous Ses remerciements pour votre lettre si particulièrement gracieuse et pour le livre que vous Lui avez offert si somptueusement et qui sera placé dans Sa bibliothèque particulière.

Sa Majesté, Qui a toujours été douloureusement émue devant les souffrances de votre Nation, espère que l'avenir effacera ses malheurs et assurera le succès des efforts que vous faites vous-mêmes pour le salut des vôtres.

Veillez agréer, mes Révérends Pères, les assurances de ma haute consideration.

Le Chef du Cabinet du Roi,
C.te D'arsehot

Aux Révérends
Pères Mékhitaristes,
Venise.

Հայերու ցաւակցութիւնները ներկայացուց Պենտիոյ գաղութի վարչութիւնը՝ կրկին հեռագիրներ ուղղելով Ներքին և Արտաքին նախարարութեանց, մասնակցելով թաղմանական թափօրին և արքունի դազադին մօտիկ գետեղելով արժանաւոր ծաղկեպսակ մը: Հայ կարմիր խաչի և Տիկնանց միութիւնն ալ իրենց կողմէն ցաւակցական հեռագիրներ ըրին թագուհւոյն ու Պենտիոյ Գոյումճեանի կողմէ, որուն կը պատասխանէր Պենտիոյ Լիազօր դեսպան Պ. Տ'Էսքայ: Եկեղեցական թափօրին կը մասնակցէր գաղութին Հայ կաթողիկէներու հոգաբարձու Գեր. Յովհ. Վ. Նաւբանեան արքունի պալատէն մինչեւ եկեղեցի ու դամբարան, և ութօրեակին ալ հայկ. պատարագ կը մատուցանէր՝ դամբանականով մը հոգակելով Վեհ. հանգուցեալին առաքինութիւնները:

Հայ գաղութը ի հեծուկս մահուան աւերին՝ պիտի յիշէ բարեբար արքան՝ միշտ ունկնդիր իր զիմումներուն, միշտ քաջալեր հայ որբունիներուն՝ որոնց սրտին մէջ անմոռաց պիտի ապրի Աւարի այցելութեան ժպիտն ու շոյանքը՝ «Գուն հայ որբունի» ես» տխրանոյշ խօսքին հետ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԸ ԵՒ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

ՍԱՄ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ԵՒ Մ. - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՁ

ՍԵՒՐ (ՓԱՐԻԶ)

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ խանդավառ տօնը՝ որ մեզ կը բերէ դարերու հեռաւորութենէն միշտ թարմ և առինքնող էջ մը մեր կրօնական - ազգային հեղուկութենէն, այս տարի եւս կատարուեցաւ վարժարանի մէջ աշակերտներու ծնողաց և բարեկամներու ներկայութեամբ: Այդ յիշատակին խանուած էր նաեւ Ս. Սահակ հայրապետին աստուածաշնչական փառաւոր դէմքը, որով կ'ուներայինք կրօնքի, հայրենիքի և գիտութեան եռանկիւնաքարը:

Կազմակերպութիւնը բացարձակապէս սանեւրու աշխատանքով եղած էր, որոնք ամէն խնամք տարած էին ճոխ և կենդանի ընելու տօնը, եւ գիտենք թէ հայ պատանիին ուզելը ինչ զօրութիւն ունի: Հանգէտը համեմուած էր թատրոններով, երգերով, ուղերձներով, արտասանութիւններով ուր ամէնքն ալ յայտնեցին այն ազնիւ զգացումը, բարձր հոգին որ լուծեամբ կը կազմուի իրենց սրտին խորը. մանաւանդ երախտագիտական խորունկ գիտակցութիւն մը ունէին հանդէպ իրենց սիրելի Տեսչին՝ Հ. Սահակ Տէր-Մովսէսեանին, որուն անունը կցուած էր Ս. Սահակի հետ հոգեկան և ազգասիրական թաքուն նմանողութեամբ:

Եղան արտասանութիւններ վարժանէն, Իսահակեանէն, Հ. Վահան Յովհաննէսեանէն և այլն. սակայն թատերական մասը ամէնէն հարուստն էր: Գ. դասարանը խաղաց «Լանթերն»-ն, երկայն և ուրուն պէխերու սիրահար պարունը, և այդ հաճոյքին եղբական կտրաւտումը որ կը վերջանար ծիծաղկոտ կատակով մը, Պարկըրճեան պատանին շատ բնական ըրաւ պէխաւոր Լանթերուն:

Իսկ «Տոբթոր Մեպուլօֆ»ի մէջ, զոր մեծ դասարանը կատարեց, խաբեբայ բժշկին դերը սրամտութեամբ իւրացուց Ա. Կլորիկեան, ինչպէս ոստիկանապետի և ոստիկանի դերերը Ալթունեան և Թահմազեան:

Փոքրիկ դասարաններն ալ ունէին համով հոտով գաւեշտներ, ինչպէս հաճոյքով պէտք է յիշատակել երաժշտական բաժինը, ուր իրենց կարեւոր մասնակցութիւնը բերին Ն. Մեսրոպեան, Եղիազարեան, Պ. Համբարձումեան, Ժ. Տէր Թովմասեան, Սարաճեան, Հինկէօզեան:

Բարեկենդանի առթիւ սարքուած թատերական ներկայացումները անշուշտ աւելի մեծ գնահատանք ունեցան մեր հասարակութենէն: Հակառակ Փետրուար 6ի խռովութիւններուն և զործադուլներուն, որոնք Փարիզը ամայի քաղաքի մը վերածած էին, տասնեւմէկին կիրակին՝ հանդիսասրահը լեցուն էր սովորականին պէս:

Հիշտ ժամը երեքին՝ թաւեայ վարագոյրը իր լայն թեւերն ամփոփեց. կը խաղային երեք արարով «Արդի ուսանողը» տրամը: Մայրաքաղաքներուն մէջ յաւիտենական ուսանողութեամբ փճացող երիտասարդներու կեանքն էր որ կը պատկերացուէր. չար ընկերները, միջավայրը, ծուլութիւնը, հաճոյքը, հրեայ վաշխառուներ իրենց կենդանի տիպարներով կը ներկայացուէին, մանաւանդ գաւառի բարեմիտ և պատուասէր ծընողները՝ որոնք մէկ օրէն միւսը կը կործանին զարհուրելի երազէ մը վերջ, ի տես իրենց գաւառներէն ստորագրուած հազարաւոր մուրհակներու: Գորովազուծ և չարաչար խաբուած հօր դերը, շատ խոր զգացումով կատարեց Ա. Կլորիկեան: Սաւոյեան՝ առեւտրութիւն ներշնչող վաշխառուին դէմքը: Ալթունեան՝ չար ընկերը անհոգ մսխումները: Որքան նուրբ և դժուարախաղ էր թատրոնը, այնքան ալ դաստիարակիչ եւ յուզիչ էր:

«Թգուկներու մօտ» (2020 թուին), երգախառն Ֆրանսերէն գաւեշտը վերապահուած էր փոքր դասարաններուն: Տեսարանը լուսինն մէջ էր, ուր երկրէն դեսպանութիւններ կ'երթան թգուկներու թագաւորին: Հոն ինկլիշ անգղիացին կը տանէր իր կառավարութեան բարձր հովանաւորութիւնը, առեւտրական փոքրիկ երաշխքի մը փոխարէն: Պատուիրակութիւնը շատ չնորհալի համարձակութեամբ կատարեց փոքրիկ Գ. Փափազեանը:

Քաֆէ Զինը, իր ցնորական բանաստեղծութիւնը կ'ընծայէր թգուկներու թագաւորին, յանձին Ս. Վաֆիատիսի որ լաւ տուաւ ցեղական գոյնը: Խանդավառ համարձակութեամբ Սողոմոնեան պատանին կը մարմնացնէր Ֆրանսայի ասպետական և անշահախնդիր բարեկամութիւնը: Իսկ գաճաճ թագաւորին դերը լուրջ ազնւականութեամբ կատարեց Արամ Հաճեան պա-